

JOSIAS BRAUN-BLANQUET

(1884—1980)

Dana 20. rujna 1980. preminuo je u Montpellieru u 97. godini života Josias Braun-Blanquet, čuveni znanstvenik, osnivač i utemeljitelj fitosociološke škole Zürich-Montpellier.

Josias Braun rođen je 1884. godine u Churu (kanton Graubünden, Švicarska). Životni put odveo ga je iz Švicarske na jug Francuske u sunčani Mediteran. Tamo je u starom poznatom sveučilišnom središtu Montpellieru obranio 1914. godine svoju doktorsku disertaciju pod naslovom »*Les Cévennes méridionales (Massif de l'Aigoual)*«, što se može označiti početkom novoga smjera u fitosociologiji.

Za mnoga važna zbivanja u njegovu životu od presudnog je značenja bio i susret s Gabriellom Blanquet u Montpellieru. Ona mu je postala životnom družicom (po njoj Braun-Blanquet) i suradnicom, koja ga je vjerno pratila do svoje smrti 1966. godine, pomagala mu u svakom pogledu i činila sve da bi se on mogao, kako je sam napisao, »consacrer entièrement aux recherches scientifiques«.

Iz Montpellierera vraća se u Švicarsku na mjesto asistenta u Geobotaničkom institutu u Zürichu gdje razvija veliku aktivnost na istraživanjima flore i vegetacije različitih područja i razrađuje nove metode istraživanja. Godine 1922. postaje privatnim docentom na ETH (Eidgenössische Technische Hochschule), te drži predavanja iz sistematike bilja, fitosociologije, fitogeografije i povijesti vegetacije.

Tada započinje i istraživanja vegetacije sjeverne Afrike kamo organizira u nekoliko navrata geobotaničke ekskurzije (1923, 1926, 1928) na kojima, osim geobotaničara iz raznih zemalja (iz naše zemlje prof. Ivo Pevalek), sudjeluju i znanstvenici drugih prirodoslovnih struka (zoolozi, šumari, geolozi i dr.).

Njegove fitosociološke ideje, prema kojima su floristički sastav vegetacije i vezanost vrsta osnova za raščlanjivanje vegetacijskih jedinica, nalaze sve više pristalica. Pod njegovim se utjecajem i u našoj zemlji pojavljuju pioniri novih stremljenja u geobotanici (Ivo Pevalek, Ivo Horvat, Stjepan Horvatić).

Godine 1927, kad se nakon umirovljenja prof. Schrötera očekivalo da će oslobođeno mjesto pripasti tada već u svijetu poznatom Braun-Blanquetu, izbor pada na drugoga. Ne dvoumeći se, Braun-Blanquet sa suprugom i kćerkom, ponovno odlazi u Montpellier, ovaj put za stalno. Prof. Pavillard osigurava mu radni prostor u Botaničkom institutu, a Prirodoslovni fakultet daje mu pravo predavanja. Uskoro, međutim, razmišlja Braun-Blanquet o osnivanju zasebne geobotaničke ustanove. U tome nailazi na podršku istomišljenika i prijatelja iz Francuske i drugih zemalja Evrope te dobiva i financijsku potporu. Tako je 1930. godine osnovana u Montpellieru Međunarodna geobotanička stanica za istraživanje Alpa i Mediterana (Station Internationale de Géobotanique Méditerranéenne et Alpine — S.I.G.M.A.) na čelu s direktorom J. Braun-Blanquetom a pod pokroviteljstvom i nadzorom Međunarodnog komiteta.

Ostvarivanju ideje o osnivanju te institucije nesumnjivo je pridonijelo i objavljivanje Braun-Blanquetove »Fitosociologije« (Pflanzensoziologie, Berlin 1928, koja je ubrzo prevedena u Americi i na engleski jezik), djela koje je predstavljalo cjelovit prikaz metoda i principa njegove fitosociološke (fitocenološke) škole.

Nove ideje u fitosociologiji nakon toga još su se brže širile u svijetu, a presudno su utjecale na dalji razvoj geobotanike i u našoj zemlji. To potvrđuje i jedan od prvih sljedbenika Braun-Blanquetovih ideja u nas, prof. Ivo Horvat, koji piše: »Kako je nova nauka o biljnim zajednicama uhvatila u to doba i kod nas već čvrsti korijen, prikazuje Horvat (1929) u svojoj programatskoj raspravi pod naslovom »Sociologija bilja i poljoprivrede« metode suvremenih istraživanja biljnih zajednica i ističe značenje nove nauke za poljoprivredu i šumarstvo. U tom djelu oslanja se Horvat na veliko Braun-Blanquetovo djelo o biljnoj sociologiji« (Horvat: Nauka o biljnim zajednicama p. 11—12, Zagreb 1949).

Već 1930. godine počinju izlaziti i »Izvjješća« pod naslovom »Communication de la Station Internationale de Géobotanique Méditerranéenne et Alpine« (Comm. SIGMA), pa je i tim putem osigurana znanstvena veza nove institucije sa srodnim geobotaničkim ustanovama u svijetu. Mnogi

mladi znanstveni radnici, učenici i prijatelji dolazili su u Montpellier da »iz prve ruke« uče metode i principe Braun-Blanquetove fitosociološke škole.

S manjim zastojem za vrijeme drugoga svjetskog rata, kad je aktivnost zbog ratnih prilika svedena u skromnije okvire, nastavlja Braun-Blanquet poslije rata još intenzivniji znanstveni rad i međunarodnu suradnju. Godine 1951. izlazi novo prerađeno i prošireno izdanje »Fitosociologije«, a 1952. izdaje značajno djelo »*Les groupements végétaux de la France Méditerranéenne*« (u suradnji s N. Roussine i R. Negre).

Uz mnogobrojne Braun-Blanquetove radove, koje je ovdje nemoguće sve navesti, novo izdanje »Fitosociologije« bilo je dalji snažan poticaj za veliki broj mladih istraživača biljnoga pokrova poratne generacije i to ne samo u istraživanjima sintaksonomskih odnosa već i ekologije, dinamike i horologije biljnih zajednica. SIGMA je pružala radni prostor i smještaj mnogim istraživačima (specijalizantima, doktorantima, starijim istraživačima), a J. Braun-Blanquet zadužio je i našu zemlju omogućivši tamo kraći ili dulji boravak izvjesnom broju geobotaničara (M. Wraber, V. Tregubov, P. Fukarek, V. Glavač, T. Wraber, Lj. Ilijanić, R. Lakušić) koji su pod njegovim neposrednim vodstvom istraživali pojedine tipove vegetacije u južnoj Francuskoj ili obrađivali fitocenološki materijal iz naših krajeva.

Nakon što je i drugo izdanje »Fitosociologije« rasprodano, a znanost o biljnim zajednicama se razvila do neslučenih razmjera u čitavom svijetu, valjalo je pripremiti treće, još opsežnije izdanje, koje je tiskano 1964. godine (»*Pflanzensoziologie*«, dritte neubearbeitete und wesentlich vermehrte Auflage, Springer Verlag, Wien—New York).

Od 330 stranica koliko je iznosio opseg prvoga izdanja (1928), narasla je ta knjiga u trećem izdanju na 865 stranica. Od toga čak 399 stranica, tj. više nego što je u cijelosti imala »Fitosociologija« u prvom izdanju, otpada na ekologiju koja se u tom razdoblju osobito razvila.

Uz veliki broj znanstvenih radova, monografija, rasprava, polemičkih i drugih članaka, koji su imali golemi utjecaj na razvitak suvremene znanosti o biljnim zajednicama, Braun-Blanquetova »Fitosociologija« je odigrala posebnu ulogu kao nezamjenljivi priručnik neophodan svima koji se bave istraživanjima vegetacije i, može se bez pretjerivanja reći, jedno je od najčešće citiranih djela u novijoj geobotaničkoj literaturi.

Po uzoru na to djelo nastajali su slični priručnici i u drugim zemljama, pa je i u nas 1949. godine objavljena »*Nauka o biljnim zajednicama*« od Ive Horvata, čime je omogućeno da se s metodama i principima fitocenološke škole Zürich-Montpellier upoznaju i praktično ih primijene i svi oni kojima originalno djelo Braun-Blanqueta nije bilo dostupno.

Preuzak je okvir ovoga članka da bi se moglo dovoljno osvijetliti velike zasluge i golemi utjecaj Braun-Blanqueta. Svojim idejama, koje je tijekom dugoga života decenijama uporno zastupao i uspješno branio, dao je pečat toj znanosti u ovom stoljeću, te se, kada je riječ o fitosociologiji (fitocenologiji), može to razdoblje označiti Braun-Blanquetovom epohom, a osnovni principi što ih je u fitocenologiji zastupao od početka ostali su važeći i dobivaju nove potvrde. To smo se mogli uvjeriti i u vrijeme Međunarodnog simpozija o dinamici vegetacije (»*Dynamique de la végétation dans les formations herbacées, les landes et les formations méditerranéennes ligneuses*«) održanog u Montpellieru od 15. do 20. rujna 1980. godine, gdje njegove ideje nisu mogle biti mimođene.

I sam je, iako u dubokoj starosti, počastio taj skup svojim prisustvom na svečanom otvorenju, a sudionici Simpozija posjetili su ga narednoga

dana u njegovu domu iskazavši i na taj način svoje duboko poštovanje njemu i njegovu djelu. Čini se da su to sve bila prevelika uzbuđenja i naponi za staračko srce J. Braun-Blanqueta, koje je prestalo kucati na sam dan završetka Simpozija dne 20. rujna.

Umro je veliki znanstvenik čije će djelo osvjetljavati put još mnogim generacijama geobotaničara, a svima onima koji su imali priliku upoznati ga kao čovjeka i učitelja ostat će u nezaboravnoj uspomeni.

LJUDEVIT ILIJANIĆ